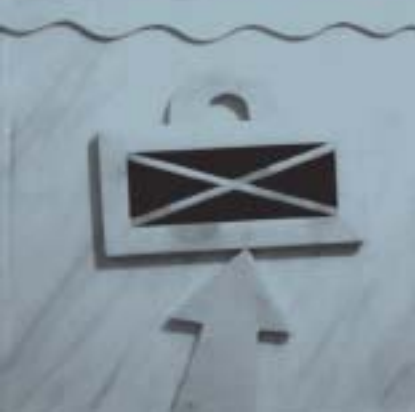

Επιστημονική Περιοδική Έκδοση για Θέματα Υγείας και Κοινωνικού Αποκλεισμού
Ιούλιος 2007, Τεύχος 4^ο

ΚΟΙΝΩΝΙΑ & ψυχική ΥΓΕΙΑ

Θεματική Ενότητα
Μετανάστευση
και Μετανάστες

Μετανάστευση – Παλινοστροφή: Οράματα και Απογοητεύσεις*

Νικολαΐδου Ναταλία**

Πολλές αλληλαγές προέκυψαν στον κόσμο στα τέλη του προηγούμενου αιώνα. Μια νέα κοινωνική πραγματικότητα δημιουργήθηκε και στην Ελλάδα. Η κατάρρευση των χωρών του υπαρκτού σοσιαλισμού της ανατολικής Ευρώπης και οι εμπόλεμες περιοχές, που δημιουργήθηκαν ως συνέπεια, έφεραν κύματα μεταναστών, προσφύγων και παλινοστούτων.

Έτσι, η Ελλάδα έγινε τόπος συνάντησης ανθρώπων που την έκαναν μια δεύτερη πατρίδα τους. Μετανάστες, παλινοστούτες και πρόσφυγες συνέρρευσαν από τα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του '90 και μέχρι σήμερα, αναζητώντας μια καλύτερη τύχη στη χώρα της ανθρωπιάς και της ελπίδας.

Στη χώρα που όλοι εμείς— οι Έλληνες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης— αλλά και οι μετανάστες τη βλέπαμε σαν την πατρίδα της δημοκρατίας, της δικαιοσύνης, της ισότητας και πάνω από όλα, της φιλοξενίας. Λέγαμε Ελλάδα και δακρύζαμε. Και εδώ, παρά τις δυσκολίες, εγκατασταθήκαμε και προσπαθούμε να επιβιώσουμε και να πετύχουμε.

Και έρχομαι τώρα στο σήμερα, στην κατάσταση που αντιμετωπίζουμε εμείς ως «ξένοι» που προσπαθούμε να ενταχθούμε στην ελληνική κοινωνία και σε αυτά που κάνει η ελληνική πολιτεία για μας, μέσα από τις διάφορες δράσεις και τα προγράμματα.

Πολλοί από τους παρευρισκόμενους έχουν πα-

ρακολουθήσει τις ενέργειες αγωγής υγείας που εντάσσονταν στο υποέργο «Δράσεις για την Ενδυνάμωση Ατόμων και Ομάδων που βιώνουν Κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού στην αναζήτηση εργασίας» συνολικής διάρκειας 15 ωρών. Ήταν ένα πρόγραμμα που υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Υγεία-Πρόνοια» 2000-2006.

Στόχος του προγράμματος ήταν η ενδυνάμωση των ατόμων που κινδυνεύουν να αποκλειστούν από την αγορά εργασίας, ώστε να συμμετέχουν ενεργητικά στην απάλειψη των διακρίσεων σε βάρος τους, τόσο στο χώρο εργασίας τους όσο και έξω από αυτόν, καθώς και η διευκόλυνσή τους για ένταξη στην αγορά εργασίας.

Τα άτομα που συμμετείχαν διέθεταν όλα κάρτα ανεργίας και είχαν παρακολουθήσει διάφορα προγράμματα κατάρτισης και προώθησης στην απασχόληση, καθώς και συνοδευτικών υποστηρικτικών υπηρεσιών που εδώ και αρκετά χρόνια υλοποιούνται με ευρωπαϊκή συγχρηματοδότηση.

Με αφορμή λοιπόν αυτή τη διημερίδα, για την οποία ευχαριστώ πραγματικά τους διοργανωτές για την ευκαιρία που μας δίνουν, θα ήθελα κι εγώ να μοιραστώ μαζί σας τη δική μου εμπειρία από αυτά τα προγράμματα, τα οποία παρακολουθώ —«κυνηγώ» θα έλεγα— εδώ και πολλά χρόνια, στην προσπάθειά μου να βρω μια αξιοπρεπή απασχό-

* Εισήγηση στη Διημερίδα με τίτλο «Ψυχοκοινωνικές Υπηρεσίες, Κοινωνικά Αποκλεισμένες Ομάδες και Κοινωνική Συμμετοχή» που διοργανώθηκε στο πλαίσιο του έργου «Δράσεις για την Άρση των Εμποδίων Κοινωνικής Ένταξης και Εργασιακής Ενσωμάτωσης Κοινωνικά Αποκλεισμένων Ομάδων», Θεσσαλονίκη, 27&28 Ιουνίου 2007.

** Δημοσιογράφος, Παλινοστούσα.

ληση, χωρίς εμπόδια και περιορισμούς. Μια απασχόληση που δεν θα την εμποδίζει ούτε το ότι γεννήθηκα και μεγάλωσα σε μια άγληη χώρα, ούτε το ότι δεν μιλώ άπταιστα τη γλώσσα, ούτε το ότι χρειάστηκε να βγω αργά -σε σχέση με τους έλληνες νέους- στην αγορά εργασίας. Μια απασχόληση που θα μου επέτρεπε, έχοντας πανεπιστημιακό πτυχίο, να προσφέρω κι εγώ τις γνώσεις και τις εμπειρίες μου από τους χώρους που έχω εργαστεί στο παρελθόν στην πρώην Σοβιετική Ένωση και να πάρω επίσης τα ανάλογα ερεθίσματα από τους έλληνες συναδέλφους μου.

Ας μιλήσω λοιπόν πιο συγκεκριμένα και ας αναφερθώ στα προγράμματα που εγώ συμμετείχα. Ειδικότερα, το «On line more Color in the Media» και το «Έντυπη και ηλεκτρονική Δημοσιογραφία» του έργου «Dream – Καταπολέμηση του ρατσισμού και ξενοφοβία στα ΜΜΕ» (Κ.Π. EQUAL) μου άνοιξαν την πόρτα για να ασχοληθώ με αυτό που αγαπώ, τη δημοσιογραφία και να εργαστώ στην τηλεόραση.

Η εμπειρία μου αυτή στα προγράμματα μου πρόσφερε πολλή, τόσο γιατί επαγγελματικά έμαθα πολλά, όσο και γιατί χρειάστηκε να συνυπάρξω με πολλούς ανθρώπους, οι οποίοι μάλιστα ασχολούνται με τα μέσα ενημέρωσης.

Η αντιμετώπιση από τους περισσότερους υπήρξε θετική και στο μέτρο του δυνατού πρόσφερα κι εγώ πολλά στη διαδικασία της παραγωγής των ειδήσεων.

Δεν έλειψαν βέβαια και φαινόμενα ξενοφοβίας, αντιμετώπιση από κάποιους με καχυποψία, αμφισβήτηση των δυνατοτήτων μου και περιορισμός των πραγμάτων που πιθανόν θα μπορούσα να έχω προσφέρει.

Τα προγράμματα αυτά στη βάση τους είναι καλά. Απευθύνονται σε ανθρώπους που ψάχνουν να πιαστούν από κάπου για να κάνουν ένα ξεκίνημα σε μια χώρα με συγκεκριμένες δομές και συστήματα. Δίνουν ευκαιρίες, ανοίγουν πόρτες.

Μπορούν όμως να γίνουν κι άλλα, πολλά περισσότερα. Ο χώρος στον οποίο εργάστηκα— τα μέσα ενημέρωσης— έχει ανάγκη να ανοιχτεί στην κοινωνία. Και η ελληνική κοινωνία δεν αποτελείται μόνο από Έλληνες. Αποτελείται κι από όλους

Φωτογραφία: Α. Αβραμίδης, Μετανάστες, 2000

εμάς που αγωνιζόμαστε το ίδιο για μια καλύτερη ζωή. Γιατί λοιπόν να μην προσφερθούν περισσότερες δυνατότητες;

Άλλωστε, επειδή ακριβώς τα ίδια τα μέσα ενημέρωσης πρέπει να καταπολεμήσουν πρώτα τις διακρίσεις και την ξενοφοβία, αγκαλιάζοντας όλες τις κοινωνικές ομάδες και προβάλλοντάς τες το ίδιο, η παρουσία μας σε αυτά ή σε αντίστοιχα προγράμματα θα βοηθούσε πολύ.

Ποια είναι λοιπόν τα προβλήματα;

- Η συμμετοχή μας σε όλη τη διαδικασία φαίνεται μερικές φορές ότι είναι το άλλοθι για να εισπράξουν κάποια χρήματα. Γιατί λόγω χάριν υπεύθυνου προγραμμάτων δε θεωρούν απαραίτητη την παρουσία μας στα προγράμματα; Γιατί εταιρείες (μέσα ενημέρωσης) δε μας χρησιμοποιούν, ενώ

έχουν δεσμευθεί έναντι της Ευρωπαϊκής Ένωσης και εμφανιζόμαστε στους καταλόγους των καταρτισθέντων χωρίς να συμμετέχουμε;

- Η παρουσία μας στους χώρους δουλειάς είναι πολύ συχνά εθιμοτυπική και όχι ουσιαστική. Μας αντιμετωπίζουν πολλοί σαν βάρος και όχι ισότιμα, σαν συναδέλφους που μπορούμε να προσφέρουμε.

Μέχρι στιγμής τίποτα δε μοιάζει να γίνεται σταθερό. Τα προγράμματα τελειώνουν απότομα, παρατηρούνται καθυστερήσεις στην υλοποίηση και πολλοί φορείς που δηλώνουν διατεθειμένοι να εμπλακούν στη διαδικασία, διαχειρίζονται τα κονδύλια, χωρίς ωστόσο πάντα να αποδίδουν το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα.

Να γίνουν περισσότερα προγράμματα. Αυτή η προοπτική δεν λύνει βέβαια το πρόβλημα, αλλά σίγουρα διευκολύνει περισσότερους παλιννοστούντες και πρόσφυγες να αποκτήσουν εφόδια, να επιμορφωθούν και εν τέλει να βρουν κάποια θέση εργασίας.

Η αλήθεια είναι ότι πάντα κάποιο πρόγραμμα «τρέχει» και πολλοί άνθρωποι επωφεληθούνται. Όμως, τις περισσότερες φορές η απασχόληση αυτή έχει ημερομηνία λήξης και αυτό μας οδηγεί διαρκώς στην αφετηρία.

Από το 1999, συζητείται η ανάγκη να δημιουργηθούν πιο μόνιμες δομές για την υλοποίηση προγραμμάτων με διάρκεια, που θα διασφαλίζουν μια συνέχεια στην παρουσία των απασχολούμενων στο χώρο εργασίας, θα στοχεύουν στην ενημέρωση των μεταναστών για θέματα που τους αφορούν και θα τους βοηθήσουν να ενταχθούν ευκολότερα στην ελληνική πραγματικότητα. Αλλά επιπλέον για να γίνει πιο κατανοητή και από τους Έλληνες, η ανάγκη για τη συνύπαρξη με τους ξένους που ζουν στην Ελλάδα.

Δεν θέλω να παρουσιάσω τα πράγματα μαύρα. Αλλά τα προβλήματα είναι ορατά και τα αντιμετωπίζουμε όλοι κατά τη διάρκεια της υλοποίησης των προγραμμάτων. Και ευθύνονται κυρίως όσοι τα διαχειρίζονται. Γι' αυτό και πολλοί από εμάς δεν συμμετέχουν. Διότι δεν έχουμε εμπιστοσύνη ότι κάτι θα γίνει.

Ίσως πρέπει να βρούμε άλλες ισορροπίες. Ίσως η ιδέα να μην έχει ωριμάσει ακόμη όσο χρειάζεται. Ίσως πρέπει να γίνουν περισσότερες συζητήσεις για το τι πρέπει να γίνει. Και όλοι να ακούμε όλους. Υπάρχει χώρος στην ελληνική κοινωνία και για τους ξένους, όχι μόνο ως φιλοξενούμενους, αλλά ως ενεργούς πολίτες, με ίσα δικαιώματα και ίσες ευκαιρίες. Και στις απλές, τις καθημερινές μας επαφές με τους απλούς πολίτες, βιώνουμε και την καθυστέρηση και την ανθρωπιά, όπως βιώνουμε και την απόρριψη και την ξενοφοβία. Γι' αυτό ίσως και εδώ αυτό που χρειάζεται είναι η «χρυσή τομή» που θα μας φέρει όλους πιο κοντά.

Γιατί η ενεργή συμμετοχή όλων μας, η κοινωνική συμμετοχή και η αλληλεπίδραση μπορεί ίσως να νικήσει την πολιτική αδιαφορία και να ξεπεράσει τα εμπόδια που βάζουν πολλές φορές το σύστημα και οι κατεστημένες αντιλήψεις.